

kan, en herroepen, de waarheid herroepen, dat kan ik — God helpe mij — niet, zelfs niet voor gevangenis en moordschavot!" Met die woorden begroette hij Lijsken.

En het antwoord was: „Dierbare vader!"

HOOFDSTUK VI.

OP DE VRIJDAGSMARKT.

De vrijdagmarkt te Gent was ten allen tijde de meest drukke plek in die drukke stad, op den dag waaraan zij haren naam ontleent. Reeds van den vroegen ochtend af stroomde eene gansche schaar boeren en pachters de poorten binnen, belast en beladen met de opbrengst van vee en akker en moestuin. Zulke zuivere boter, zulke vette kaas, zulke dikke room, zulke stapels van eetbare waren werden in geen ander land tentoongesteld en verkocht. De reden hiervan was en is nog te zoeken in de grondgesteldheid van de Nederlanden, waar uitmuntende weiden en goede teelaarde te vinden zijn. Geen volk van Europa verstaat dan ook zoozeer de kunst van de zuivelbereiding en de warmoezerij als de bewoners van dit lage land.

Digt bij den hoek stonden eenige oude huizen, laag van verdieping; de meeste waren van eene eigenaardige oud vlaamsche bouwde. Dit waren al te gader de verzamelaars der oude gilden, die vroeger zoo magtig geweest waren in de stad Gent en nog een grooten invloed uitoefenden in de dagen, waarin Filips menig voorregt, eertijds door de gildebroeders verkregen, opgeheven had. De vleeschhouwers hadden een gildehuis zoo groot als een kasteel, een gebouw van roode en witte steenen, en vele statige kamers bevattende, sommigen tot vergaderzalen, anderen tot den arbeid, weder anderen tot winkelaars ingerigt. De metselaars bezaten een huis, waarvoor zij met eigene hand een ornament en een opschrift in den gevel plaatsten, dat hunne kunst en hunne kracht deed blijken. De handboogschutters, de vollers, de kleermakers, de touwslagers, de schoenmakers, de schippers, alle handwerkslieden te veel om op te noemen, hadden hun gebouw op den hoek der vrijdagmarkt, waar zij hunne zaken behartigden en hunne vergaderingen hielden. Menig tooneel van onstuimige hartstogten hadden de oude huizen aanschouwd, zelfs was er enkele malen bloed gestort. In den strijd tusschen de graven van Vlaanderen en de van Artevelde, die het voor de gemeenten opnamen, was ook hier menig hartig woord gesproken, was menig plan bevestigd. Later kwamen andere tooneelen, akeliger en toch verhevener, de vrijdagmarkt zag menigen brandstapel oprigten en menigen martelaar sterven!

Wie zal het aantal mannen en vrouwen berekenen, die hier hun leven aflegden voor de zaak van waarheid en gewetensvrijheid. Onopzettelijk leest men in de jaarboeken, die uit dezen martelaartijd zijn overgebleven: „Twaalf te Gent in 1559" — „achtien of twintig doopsgezinden in dit jaar (1560) verbrand te Gent, waarvan zeven vrouwen waren." — „In 1562 vijf mannen en vijf vrouwen te Gent." — „In 1563 werden teregtgesteld om der religie wille te Gent, eene moeder en haar zoon, twee zusters, eene moeder en haar dochter, en later een man en twee vrouwen." Dit zijn de naamlooze slagtoffers, maar die in het boek des levens bij God opgeteekend en bewaard zijn. Zulk eene lijst van bloedgetuigen zou iedere nederlandsche stad van eenig aandelings kunnen overleggen, sedert in 1523 de eerste martelaars op onzen bodem Hendrik Voets en Jan van van Essen te Brussel in de vlammen omkwamen, onderwijl hun vrije mond nog het „te Deum laudamus" (Wij loven u, o God!) stamelde.

Op den vrijdag, waarvan wij nu spreken, was de markt te Gent noch het tooneel van publieke gemakkelikheden, noch van vaderlandslievende redevoeringen en krakeelen, noch ook van openbare teregtstelling, maar zij had haar oorspronkelijk en wekelijksch karakter hernomen. Zij was digt bevolkt met kramen en stellages, sommigen met een grijs linnen zeildoek bedekt, anderen alleen door een reusachtig regenscherm tegen de zonnestralen beschut. Gij kondt daar alle soorten van handelsartikelen koopen, van een busel gerst af tot een el brusselsche kant of engelsch linnen; ja nog vreemder koopwaar: men bood u daar reliquiën aan, die u zonder eenige hindernis door water en vuur heen bragten; voor een enkelen gulden werd uw leven geassureerd door dezen koop, veel zekerder dan bij eenige assurantie-maatschappij uit onzen

tijd. Ja nog meer, als gij hem maar in het oog kunt krijgen, zult gij in de deur der kerk een man zien staan, die u de vergiffenis voor uwe tegenwoordige, verledene en toekomstige zonden verkoopt tegen den laagst mogelijken prijs.

Twee vrouwen, in wie wij belang stellen, hebben hare hengelmanden met huishoudelijke inkoopten gevuld, en zijn reeds van plan naar huis terug te keeren, toen hare opmerkzaamheid even als die van alle andere marktbezoekers door eene soort van processie of optocht werd getrokken. Wat waren dat? Ruiters met gevelde lansen en de vlag van den spaanschen koning omhoog houdende, gewapende mannen, wier stalen curassen als spiegels blonken, magistratspersonen in lange robes en met barretten op. De laatsten droegen om hun hals het sierlijk gedraaide koord, voorheen een halster, dat eene gedachtenis was aan de vriendelijkheid van Karel V, die hun het regt toegestaan had als vrijgeborene Vlamingen, om nooit te worden opgehangen.

De trompetters begonnen te blazen, terwijl de stoet stilstond aan den hoek der markt bij het houten kruis, en de eerste magistraat opende een perkamenten rol.

„Zeker weer een nieuw plakkaat van Hare Hoogheid," zeide een magere wever, die digt bij Lijsken stond. Een groote toeloop van volk stroomde van alle kanten op de blinkende mannen aan. „Ik bid van God," voegde de wever er bij, „dat dit plakkaat wat vriendelijker zij dan het vorige."

„Wat, zoudt gij nog iets vriendelikers kunnen begeeren dan de genadige mooderatie?" spotte een ander; „gij zijt moeijelijk te bedienen, mijn vriend!"

De inhoud van het edikt was als volgt: een nieuw verbod van alle bijeenkomsten en onwettige vergaderingen, beide in het openbaar en in het bijzonder, op straffe van ophanging der leeraars en predikers, met verbeurdverklaring van goederen ten voordeele van hen, die ze verklapten en overleverden, en zoo zij geene bezittingen hadden, zou den aanbanger uit 's konings schatkist zes honderd pond vlaamsch worden uitbetaald, het pond op veertig grooten gerekend. Op dezelfde wijze zouden behandeld worden al degenen, die tot de prediking medewerkten door hun land of huis daartoe af te staan, — zij die predikers huisvestten of verborgen, waren ter dood veroordeeld, en al degenen, die de vergaderingen bijwoonden zouden volgens het regt gestraft worden, al naarmate zij meer of minder aanzienlijk waren of wel gewapend tot verdediging hunner leeraars. In het laatste geval werden zij verbannen.

Als een brandend vuurtje gingen allerlei uitdrukkingen van verontwaardiging onder de menigte rond. „Holla, de goederen der predikers verbeurd verklaren! Hoeveel goederen en landerijen heeft meester Herman Strijker, of Frans Junius, of Jan Arendsoon nog! Zij hebben immers alles voor het Evangelie opgeofferd. Denken zij, dat bij ons zoo veel te deelen is als bij de priesters!"

„Al gaf Hare Hoogheid zes duizend pond vlaamsch, toch zal zij de predikers niet hebben. Eerst ons leven!"

„Gestraft naar het regt. Een mooi regt, dat verzeke ik u, vraag het eens aan mijn oom, die heeft er ook van gelust op de pijabank, en dat ten pleziere van de landvoogdes en de bisschoppen!"

„Pas op uwe woorden, vriend," zeide een welgekleed persoon, die eene medaille van de Heilige Maagd bij zich droeg, — „minder dan gij daar gesproken hebt heeft een man zijne ooren gekost."

„Ha!" zei een ander, die ten einde toe geluisterd had, „dit plakkaat is toch nog milder dan het vorige. De gouverneur van Doornik verklaarde, dat ieder die naar de preek ging moest sterven, hier worden dezulken slechts met verbanning bedreigd."

„Hoe dwaas! verbanning! zouden zij dan de geheele bevolking van Vlaanderen willen verbannen? 't Zou wat moois zijn, ze moeten ons allen maar eene vrijpas en reisgeld naar Engeland geven, daar mag men preken hooren," meende een ander.

„Nu dat belof ik u," riep een jonge varensgezel, die in de laatste tien minuten onder het volk vooruitgedrongen was. „Ik ben een Genteenaar van geboorte, en eerst een uur geleden hier weder gearriveerd, maar ik heb reeds genoeg gehoord en gezien, om mij de oogen uit het hoofd te schamen voor mijne engelsche makkers."

Hij werkte zich verder door het volk heen, toen eene meisjesstem zijn naam noemde, terwijl zijn arm werd vastgehouden.

„Karel."

„Lijsken!" Daar viel hij haar om den hals en kuste haar dikwijls. „Goede mensen," ging hij daarop voort zich tot de omstanders wendende, „neemt mij niet kwalijk, dat ik mijne zuster een hartelijken kus op straat geef, ik heb haar in geen twee jaren gezien. Ik kom juist terug van de spaansche Indiën." En wie was gelukkiger dan Lijsken, toen zij zijne ruwe hand vasthield?